

NOVIOPOSTA

In dit nummer

Handstempels deel 6

Smalspoorwegen in de DDR

Nostalgie ten top, zo'n stoomlocomotief. Dit is een van de smalspoorlocomotieven die is afgebeeld op een serie postzegels van de DDR. In het artikel

op pagina 8 vindt u uitgebreid informatie over deze zegels en de Bahnpost stempels van de spoorlijnen. (foto J. Mulder)

Redactie:
J. Mulder
J. Spijkerman
J.M.A.G. Stroom

Fotografie:
W.A. v.d. Wagt

Basis ontwerp:
L. Thijsen

Illustraties:
vacature

Expeditie:
F. Piers
Tolhuis 35-17
6537 NN Nijmegen
Tel. 024-3444208

NOVIO - FAIR

9 & 10 maart 2019

Postzegelbeurs met Internationale handelaren
Postzegeltentoonstelling categorie 3 en propagandaklasse
KNBF - Jo Toussainttoernooi

O.C. Huisman Sporthal - Dennenstraat 25 - 6543 JP Nijmegen

Financieel ondersteund door Stichting GSE, een samenwerkingsverband van POSTNL - NVPH - KNBF

Commissie Veilingen

M.H.A.M. Jochoms, 1e Colonjes 3b
6562 DL Groesbeek, tel. 024-3241542
philarinie@gmail.com

J. Cremers, jhpcremers@gmail.com

Rondzenddienst

Hoofd Rondzendingen

F. Wanders, Graafsestraat 6,
5371 CX Ravenstein, tel. 0486-412383,
Nederland@noviopost.nl

Administratie Rondzenddienst:

Geert Buitenhuis, tel. 024-8489034
adm-rondzenddienst@noviopost.nl.
Bankrekening
IBAN: NL71INGB 000 2744133 t.n.v.
Filatelistenvereniging Noviopost

Aanleveren en afuikelen Boekjes

M.C. Meeuwsen, Diamantstraat 46
6534 WZ Nijmegen, tel. 024-3561965
m.meeuwsen61@upcmail.nl

Distributie wijkronzendingen:

J.J.M. Pierik, Kastanjelaan 2,
6581 PX Malden, Tel. 024-3771073
jopi6663@gmail.com

Distributie Nederland & Overzee:

F. Wanders, Graafsestraat 6,
5371 CX Ravenstein, tel. 0486-412383,
Nederland@noviopost.nl

Distributie Overige Gerichte Zendingen:

J. Bardoel, Schoutstraat 9,
6525 XR Nijmegen, tel. 024-3561969
secretaris@noviopost.nl

Ledenadministratie

J.H.A. Ebben, Jekerstraat 15
6542 RZ Nijmegen, tel. 024-3771648
leden-noviopost@kpnplanet.nl

Redactie Novioposta

J. Mulder,
redactie.novioposta@gmail.com

Nieuwtjesdienst Buitenland

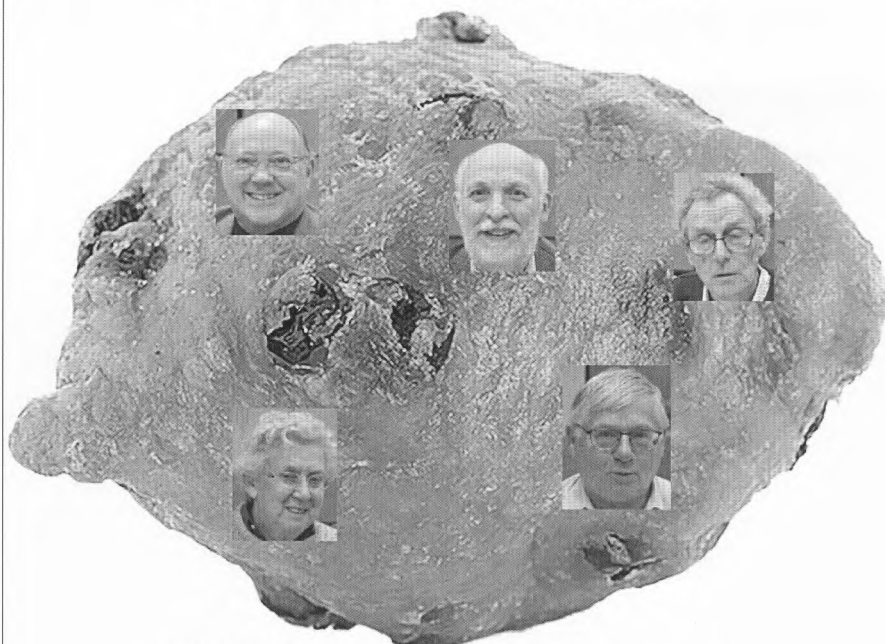
G.A.J. Kolman, tel. 0486-473868
gajkolman@home.nl
IBAN: NL14 INGB 000 5552048 t.n.v.
Filatelistenvereniging Noviopost

Nederlandse FDC-dienst

Hiervoor kunt u privé contact opne-
men met: H.J.W.H. de Vos,
Juno 113, 6661 JB Elst (Gld),
tel. 0481-848885.
foxphilately@post.com

Website: www.noviopost.nl

Bestuur en Redactie wenst alle leden en familie

Prettige Feestdagen

Bijeenkomsten Post- zegelvereniging Wij- chen 2018

Op de volgende dag is er een bijeen-
komst op zondag van 10:00 tot 13:00
uur.

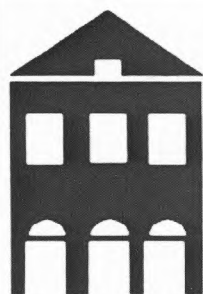
9 december

Op de volgende maandag avonden is
er een bijeenkomst van 19:00 tot 22:00
uur.

19 november
17 december

Alle bijeenkomsten worden gehouden
in:

Brede school "Noorderlicht"
Roerdompstraat 76
6601 DL Wijchen

Nijmeegse
**POSTZEGEL- &
MUNTENHANDEL**

van Welderenstraat 16
6511 MK Nijmegen
Postbus 1524
6501 BM Nijmegen
Tel./Fax 024 - 322 46 36

Geopend:
Dagelijks van
10.00-18.00 uur
Maandag gesloten
Donderdag
Koopavond
Zaterdag
Tot 17.00 uur

- POSTZEGELS
- MUNTEN
- BANKBILJETTEN
- OUDE ANSICHTKAARTEN
- BIDPRENTJES
- OUDE GRAVURES

➡ www.muntenenpostzegels.nl
muntenenpostzegels@zonnet.nl

En alle soorten postzegel, munten
en prentbriefkaartbehoeften

Wijzigingen doorgeven

Vermeld altijd uw lidmaatschapsnummer.

Voor alleen de Rondzenddienst of de Nieuwtjesdienst: bij de betreffende hoofden.

Adreswijziging e.d.: schriftelijk of per e-mail bij de ledenadministratie.

Overlijden of bedanken voor het lidmaatschap: schriftelijk of per e-mail bij de secretaris.

Bij bedanken eindigt het lidmaatschap tegen het einde van het verenigingsjaar (31 augustus) en er dient een opzegtermijn van tenminste een maand in acht genomen te worden.

Voor het volgende nummer van Noviposta kan copy ingeleverd worden tot 1 januari 2019.

Ledennieuws

De volgende leden hebben hun lidmaatschap opgezegd:

236 W. Peters

504 A. Bronzwaer

G532 N. van Brenk-Wallet

550 J. van Oorschot

924 T. Grote

Bijeenkomsten "Tussen Waal en Maas"

Dit najaar zijn er nog een aantal bijeenkomsten van de postzegelvereniging "Tussen Waal en Maas". De clubavonden worden gehouden in MFA 't Hart, Den Elt 17, 6644EA Ewijk. De aanvang is om 19:30 uur. De data zijn:

15 november

20 december

Leden van Novipost zijn voor alle activiteiten van harte uitgenodigd.

Programma 2e helft 2018

- vrijdag 7 december, Ledenbijeenkomst. Bingo
- maandag 17 december, Regionale ruilavond met als thema Oostenrijk, Zwitserland, Zuid Amerika
- dinsdag 18 december, Middagbijeenkomst

Programma 1e helft 2019

vrijdag 4 januari, Jaarvergadering,
dinsdag 15 januari, middagbijeenkomst.
maandag 28 januari, ruilavond met thema:
Groot Brittannië en gebieden. N. en M. Amerika.

vrijdag 8 februari, ledenavond. Kijkavond grote veiling,
zaterdag 9 februari. Grote veiling.
dinsdag 18 februari, middagbijeenkomst.
maandag 25 februari, ongeregelde veiling.

NOVIO-FAIR 2019, O.C. Huisman Sporthal

Dennenstraat 25, 6543 JP Nijmegen

zaterdag 9 maart 10.00 uur -17:00 uur.

zondag 10 maart 10:00 uur -16:00 uur.

dinsdag 19 maart, middagbijeenkomst.
maandag 25 maart, ruilavond met thema:
Nederland & O.G. en Fauna.

vrijdag 5 april, ledenavond met een presentatie.
dinsdag 16 april, middagbijeenkomst.
maandag 29 april, ruilavond met thema:
België, Luxemburg, Flora.

vrijdag 10 mei, ledenavond met een presentatie.
dinsdag 21 mei, middagbijeenkomst.
maandag 27 mei, ruilavond met thema:
Oost Europa en Afrika.

vrijdag 7 juni, ledenavond. Veiling met alle kavels bod.
dinsdag 18 juni, middagbijeenkomst.
maandag 24 juni, ruilavond met thema:
Duitsland en Azië.

Bij de (ruil)bijeenkomsten op dinsdag en maandag, en natuurlijk bij Postzegel Totaal, is elke liefhebber van postzegels welkom. De ledenavonden op vrijdag zijn evenwel alleen toegankelijk voor leden van Novipost.

Alle bijeenkomsten vinden plaats in Wijkcentrum 'Titus Brandsma', Tweede Oude Heselaan 386, te Nijmegen. (Postcode 6542 VJ, tel.: (024) 377 48 93)

De middagbijeenkomsten zijn van 14:00 uur tot 16:00 uur in zaal 12-A. (De zaal is open vanaf 13:30 uur.)

De avondbijeenkomsten zijn van 20:00 uur tot 22:00 uur. (De zaal is open vanaf 19:00 uur.). De ledenbijeenkomsten zijn in zaal 12 A&B en de ruilavonden in zaal 12A.

NEDERLANDSE HANDSTEMPELS (6)

Na de invoering van de postzegel hadden handstempels twee functies: ze dienden voor de dagtekening van poststukken én voor het ongeldig maken van postzegels. We zagen dat op brieven vaak twee verschillende stempels gebruikt werden. Voor de dagtekening werd een tweeletterstempel of een kleinrondstempel gebruikt en de postzegel werd Vernietigd' met een francos tempel of een puntstempel. Slimme postbeambten plaatsten gewoon twee afdrucken van het kleinrondstempel: één op de postzegel en de andere ernaast (afb. 1).

De posterijen wilden van dat dubbele werk af. Kon er een stempel ontwikkeld worden dat beide functies combineerde? Voor drukwerk was er het franco-takjestempel, maar voor brieven moest iets met een uuraanduiding bedacht worden. Eind 1894 kwam er daarom een nieuw stempeltype. Technisch gezien gelijk aan het kleinrondstempel (dezelfde uurkarakters pasten erin), maar met een grotere doorsnede. Verzamelaars noemen dit type het grootrondstempel.

Dagtekening en vernietiging ineen, was de bedoeling. Maar het verschil tussen kleinrondstempel en grootrondstempel is vrij klein: het eerste heeft een doorsnede van 21-22 mm en het tweede een doorsnede van 25-26

Afbeelding 1: twee afdrucken van het kleinrondstempel Waalwijk op een briefje naar Rotterdam, 20 oktober 1894.

Afbeelding 2a (links) en 2b (rechts): het grootrondstempel en het kleinrondstempel van Nijmegen.

mm (afb. 2a en 2b). Het grootrondstempel, dat een beetje te groot is om compleet op een kleine postzegel te passen, werd trouwens ook vaak twee keer op brieven afgedrukt (afb. 3).

Het dubbelringstempel

Het is hier de plaats om aandacht te besteden aan het zogeheten dubbelringstempel. Bij de ontwikkeling van het grootrondstempel zijn namelijk enkele typen proefstempels vervaardigd, waaronder het dubbelringstempel. De meeste proefstempels zijn niet in gebruik genomen, maar het dubbelringstempel is vanaf 1894 wel in de praktijk gebruikt, en wel op de kantoren Amsterdam, Gouda, 's-Gravenhage en Maassluis. Alleen de exemplaren van Gouda en Maassluis waren uitgevoerd als handstempel (afb. 4a en 4b): de beide andere kantoren gebruikten het dubbelringstempel in een stempel-machine.

Afbeelding 3: twee afdrucken van het grootrondstempel Waalwijk op een briefje naar Rotterdam, 3 oktober 1898.

Uurkarakters

De uurkarakters van grootrondstempels zijn gelijk aan die van de kleinrondstempels: ze werden van het oude stempeltype gewoon overgenomen in het nieuwe. Voor postkantoren waren er achttien verschillende uurkarakters (12-6V, 6-7V, 7-8V, 8-9V, 9-10V, 10-11V, 11-12V, 12-1N, 1-2N, 2-3N, 3-4N, 4-5N, 5-6N, 6-7N, 7-8N, 8-9N, 9-10N en 10-12 N) en voor hulpkantoren vijf (12-8V, 8-12V, 12-4N, 4-8N en 8-12N). Op enkele grote postkantoren waren twee zogeheten nachtuurkarakters in gebruik, waarmee het tijdvak tussen middernacht en 6 uur 's ochtends in tweeën werd gedeeld : 12-2V en 2-6V.

Soorten grootrondstempels

Grootrondstempels zijn over het algemeen voorzien van de plaatsnaam van de stad of het dorp waarin het postkantoor of hulpkantoor gevestigd was (afb.5). Maar de stempels werden ook gebruikt op bijkantoren, door speciale diensten van de Posterijen, door veldpostkantoren, op stationspostkantoren en in treinen en trams en op boten waarin post verwerkt werd. Daarnaast zijn er enkele grootrondstempels gemaakt voor speciale gelegenheden.

Een bijkantoor of bijpostkantoor is het tweede of volgende postkantoor in een grote stad. Over het algemeen kregen bijpostkantoren een stempel met een volgnummer achter de plaatsnaam, zoals AMSTERDAM 13 of NIJMEGEN 1, maar soms werd er een locatie-aan-

Afbeelding 4a (links) en 4b (rechts): de dubbelringstempels van Gouda en Maassluis.

Afbeelding 5: Het stempel van hulpkantoor BEEK (BIJ NIJMEGEN) op een prentbriefkaart naar Amsterdam, 9 september 1910.

duiding achter de plaatsnaam gezet, zoals bij SCHEVENINGEN-KURHAUS (afb. 6 en 7).

Diensten van de Posterijen met eigen stempels waren onder meer de Rijkspostspaarbank, bijvoorbeeld UTRECHT R.P.S.B., en de pakketpost, bijvoorbeeld ARNHEM PAKKETPOST. Ook de telegraafdienst kende eigen stempels, met de tekst RIJKSTELEGRAAF, gevolgd door een plaatsnaam (afb. 8).

Veldpostkantoren werden tijdelijk ingericht bij grote militaire oefeningen; ze hebben geen plaatsnaam, maar alleen de tekst VELDPPOSTKANTOOR. Op de Harskamp werd in de jaren 1901-1907 bij oefeningen ook een tijdelijk postkantoor ingericht, maar dat had de status van hulpkantoor onder postkantoor Ede (afb. 9).

Stationspostkantoren hadden meestal de status van bijpostkantoor; ze waren gevestigd op grote stations en verwerkten post die per trein verzonden moest worden of aangekomen

Afbeelding 6: Het stempel van bijkantoor NIJMEGEN 1 op een briefkaart naar Amsterdam, 15 augustus 1903.

Afbeelding 8: Afdruk van het stempel RIJKSTELEGRAAF AMSTERDAM op een telegram, 3 mei 1907.

Afbeelding 9: Prentbriefkaart verstuurd via het tijdelijke hulpkantoor LEGERPLAATS BIJ HARKAMP, 13 juni 1904.

Afbeelding 7: Het stempel van bijkantoor SCHEVENINGEN-KURHAUS op een briefkaart naar Freiburg (D), 13 juli 1903.

was. De gebruikte grootrondstempels bevatten een plaatsnaam, gevolgd door de tekst STATION (afb. 10). Deze stempels worden soms beschouwd als treinstempels, maar dat is onjuist: ze zijn niet in de trein gebruikt.

Op allerlei treintrajecten werd post gesorteerd en gestempeld in de trein (werkend vervoer); in trajectstempels staat de trajectnaam zonder uurkarakter, maar met een Romeins cijfer of een met een hoofdletter (afb. 11). Hetzelfde zagen we bij de kleinrondstempels. Werkend vervoer vond men ook op sommige trams (afb. 12) en boten.

Afbeelding 10: Afdruk van het stempel AMSTERDAM-CENTR:STATION op een briefkaart van Amsterdam naar Baden-Baden (D), 23 augustus 1900.

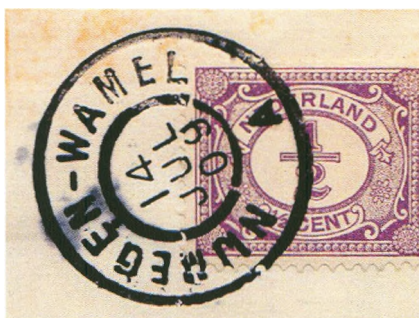
Afbeelding 11: Afdruk van het grootrond-trajectstempel AMSTERDAM-EMMERIK op een briefkaart van Amsterdam naar Keulen (D), 12 april 1900. Het Romeinse cijfer X duidt op de tiende trein van die dag.

Enkele grootrondstempels zijn als **gelegenheidsstempels** gebruikt in tijdelijke postkantoren bij grote manifestaties, bijvoorbeeld tentoonstellingen (afb. 13 en 14).

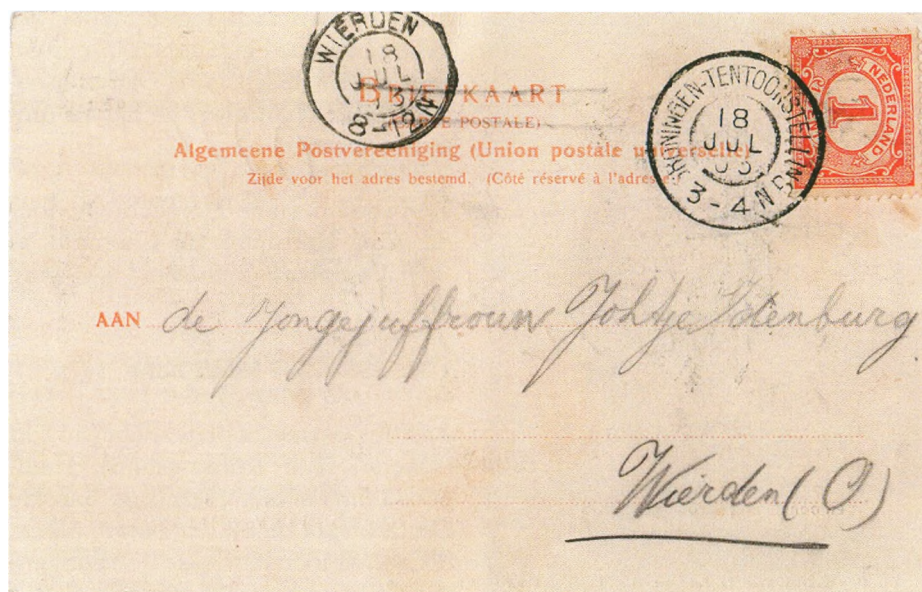
Prentbriefkaarten

De introductie van het grootrondstempel viel samen met het begin van de bloeiperiode van de prentbriefkaart. Op prentbriefkaarten die verstuurd zijn tussen 1900 en 1910 zijn veel afdrucken van grootrondstempels te vinden. Vaak twee verschillende: een vertrekstempel en een aankomststempel.

Jac Spijkerman

Afbeelding 12: Afdruk van het grootrond-trajectstempel NIJMEGEN-WAMEL, 14 juli 1909. Aangebracht in de tram van Wamel naar Nijmegen (Hooflitter A duidt op de eerste tram van die dag in tegengestelde richting).

Afbeelding 14: Afdruk van het gelegenheidsstempel GRONINGEN-TENTOONSTELLING op een prentbriefkaart van Groningen naar Wierden, 18 juli 1903. Hulpkantoor Wierden gebruikte het kleinrondstempel als aankomststempel.

Afbeelding 13: Afdruk van het gelegenheidsstempel AMSTERDAM-TENTOONSTELLING, 17 juli 1895.

Literatuur

- Dé bron van kennis over Nederlandse (hand-)stempels wilt weten, is de **website van de Nederlandse Academie voor Filatelie**: <http://poststempels.nedacademievoorfilatelie.nl/index.php>
- Van den Hoven, F. **Catalogus Grootrondstempels van Nederland**, Uitgeverij Filatop, 1996; een uitgebreide digitale versie van dit werk verscheen in 2002.
- De **Speciale catalogus** van de NVPH bevatte in 2007 een eenmalig hoofdstuk over grootrondstempels.

De uitgifte smalspoorwegen in de DDR

In de periode 1980-1984 zijn er in de DDR 4 uitgiftes van elk vier zegels geweest die aandacht schonken aan de smalspoorwegen in dat land. Smalspoor is per definitie elke spoorbreedte die smaller is dan 1435 mm (normaalspoor), maar wordt vaak aangelegd in een breedte van 1000 mm of minder. Het voordeel van smalspoor is dat scherpere bochten gemaakt kunnen worden en dat de aanleg een stuk goedkoper is dan die van normaalspoor. Nadeel is dat hoge snelheden niet mogelijk zijn. We vinden smalspoor daarom vaak in bergachtige gebieden.

Voor acht trajecten in de DDR werden elk twee zegels uitgegeven. Alle zegels zijn ontworpen door Detlef Glinski. Schaars zijn ze niet, want alle uitgiftes hebben een oplage van 3,5 miljoen exemplaren. Voor elk traject werden de zegels gedrukt in paren van de twee verschillende zegels met een tussenstrook. Op de linkerzegel staat een locomotief, op de rechterzegel een rijtuig en er tussenin een strook met daarop schematisch het traject. Voor elk van de acht trajecten geven we een kort historisch overzicht en een beschrijving van de locomotieven op de zegels.

Afb. 1 Locomotief en rijtuig van de Sächsische Staatsbahn op een brief naar Bad Neuheim

1 Mi. 2563-2565 Löbnitzgrundbahn

De lijn loopt van Radbeul Ost naar Radeburg in Saksen en heeft een spoorbreedte van 750 mm. Met de aanleg werd in 1883 begonnen en hij was in 1884 voltooid. Vanaf 1920 is de lijn eigendom van de Deutsche Reichsbahn. Halverwege de jaren '70 van de vorige eeuw is er regelmatig discussie over opheffen of behouden, o.a. voor toeristen. Verschillende mbH's (maatschappij met beperkte aansprakelijkheid) hebben zich ingezet voor het behoud van de lijn. Sinds 2007 exploiteert de SDG Sächsische Dampfeisenbahngesellschaft mbH de lijn als museumspoorlijn.

De locomotief (afb. 1) is gebouwd door de firma Hartmann uit Chemnitz in 1899. De maximale snelheid is 30 km/uur.

2 Mi. 2562-2564 Molli Bahn

Aan de Oostzee loopt deze lijn van Bad Doberan naar Kühlingsborn. Heiligendamm is een badplaats aan de Oostzee vlak bij Bad Doberan. Nadat het aantal toeristen naar de Heiligendamm steeg, werd besloten om een smalspoorlijn aan te leggen. Dit deel van de lijn met een spoorbreedte van 900 mm., werd in korte tijd in 1886

Afb. 2 Maximumkaart met locomotief en rijtuig van de Molli Bahn met eerstedagstempel

Aß. 3 Brief met de uitgifte van 1981. Bovenste strook voor de Weisseritztalbahn. De onderste voor de Rügensch Kleinbahnen

gebouwd. In 1910 werd de lijn verlengd tot Arendsee. In 1938 kreeg Arendsee de naam Ostseebad Kühlingsborn. In eerste instantie was het een private spoorlijn die al na vier jaar werd ingelijfd bij de staatsspoorwegen van Mecklenburg. In 1920 volgde de overgang naar de Deutsche Reichsbahn. Na de Tweede Wereldoorlog werd in 1974 de lijn Technikdenkmal. Sinds februari 1995 is de exploitatie in handen van de Mecklenburgische Bäderbahn Molli.

De locomotief (afb. 2) is in 1932 gebouwd door de firma Orenstein & Koppel uit Berlijn en heeft een maximale snelheid van 50 km/uur.

3 Mi. 2629-2631 Weisseritztalbahn, Freital Hainsberg - Kurort Kipsdorf

Begin 1880 kreeg men toestemming voor de bouw van het traject Freital Hainsberg - Schmiedeberg. De lijn kreeg een spoorbreedte van 750 mm. Op 30-10-1882 werd de lijn in gebruik genomen en op 3-9-1883 was de verlenging tot Kurort Kipsdorf klaar. Door het hoogwater van de Elbe werd de lijn in oktober 2004 zwaar beschadigd en pas in oktober 2007 begon men met de wederopbouw van de lijn. Dit gebeurde in twee delen. Het eerste stuk van Freital naar Dippoldiswalde werd op 13-12-2008 heropend. Pas in augustus 2014 werd aan de verlenging naar Kurort Kipsdorf begonnen. Op 17-12-2017 werd dit laat-

Aß. 4 Brief met de uitgifte van 1983. Bovenste strook voor de Harzquerbahn. De onderste voor de spoorlijn Zittau-Kurort Oybin/Kurort Jonsdorf

ste stuk geopend zodat weer over het gehele traject gereden kan worden. De lijn wordt geëxploiteerd door de SDG Sächsische Dampfeisenbahngesellschaft mbH.

De locomotieven van dit type (afb. 3) voor deze lijn werden in eerste instantie gebouwd door de firma Hartmann. De latere exemplaren door de firma Schwarzkopff in Berlijn. De afgebeelde locomotief heeft een maximale snelheid van 30 km / uur en werd door Schwarzkopff gebouwd.

4 Mi. 2630-2632 Rügensch Kleinbahnen

Tussen 1895 en 1899 werd op het eiland Rügen een spoorweg met een breedte van 750 mm aangelegd met een lengte van meer dan 100 km. Het belangrijkste traject was de lijn Putbus - Göhren. In de loop der tijden wisselde de maatschappij nogal eens van eigenaar. Sinds 2008 is de Preßnitztalbahn uit Jöhstadt de eigenaar en exploiteert de lijn Putbus - Göhren. Na de Tweede Wereldoorlog kreeg in de 50-er jaren de trein op het traject de bijnaam "Rasende Roland". Sinds 2008 heet de spoorlijn de "Rügensch Bäderbahn".

De locomotief (afb. 3) is door de firma Vulcan uit Newton-le-Willows (Engeland) in 1914 gebouwd in Stettin, en heeft een maximale snelheid van 30 km/uur.

5 Mi. 2792-2793 Harzquerbahn Wernigerode-Nordhausen

Nadat al in 1886 begonnen was met de aanleg van smalspoorwegen in de Harz, werd in 1896 begonnen met de bouw van de lijn Wernigerode-Nordhausen. De Nordhausen-Wernigerode Eisenbahn bouwde daarnaast de aftakking vanuit Drei Annen Hohne naar de top van de Brocken. Op 27-03-1899 was complete lijn met een spoorbreedte van 1000 mm van 79,41 km klaar. Na de Tweede Wereldoorlog

Afb. 5 Locomotief en rijtuig van de Fichtelbergbahn

zijn delen van de lijn opgebroken geweest en is op last van de Russische autoriteiten de spoorlijn naar de top van de Brocken lange tijd gesloten geweest voor personenverkeer. In 1991 wordt de Harzer Schmalspurbahnen GmbH (HSB) gesticht. In 1993 worden de andere smalspoorlijnen, zoals de Selketalbahn (zie 8), ondergebracht bij de HSB. Op de lijn van Wernigerode naar de top van de Brocken rijden dagelijks ieder uur stoomlocomotieven.

De locomotief op de zegel (afb. 4) stamt uit 1896 en heeft een maximum snelheid van 30 km/uur. De bouwer is de Mecklenburger Waggonfabrik Güstrow en de locomotief kreeg nummer 1. In 1965 is de locomotief uit dienst genomen.

6 Mi 2794-2795 Zittau-Kurort Oybin/Kurort Jonsdorf

Sinds 1873 lagen er al plannen voor de spoorlijn, maar pas op 24-1-1890 werd de lijn geopend. De lijn met een spoorbreedte van 750 mm werd geëxploiteerd door de Zittau-Oybin-Jonsdorf Eisenbahn (ZOJE). In de volksmond kreeg de afkorting de betekenis Zug ohne jede Eile. De particuliere spoorlijn werd in 1906 door de Königlich Sächsischen Staatseisenbahnen overgenomen. Sinds 1996 is de Sächsisch-Oberlausitzer Eisenbahngesellschaft (SOEG) eigenaar van de lijn.

De locomotief (afb. 4) is gebouwd in 1928 door de firma Hartmann uit Chemnitz. De maximum snelheid is 30 km/uur. In 2017 is de locomotief bij

Dampflokwerk in Meiningen volledig nagekeken en aangepast zodat hij weer in originele staat is.

7 Mi. 2864-2867 Fichtelbergbahn, Cranzahl-Kurort Oberwiesenthal

Ook deze lijn kent evenals de vorige spoorlijn, een lange periode tussen de plannen en de bouw. Op 19-07-1897 wordt de lijn met een spoorbreedte van 750 mm geopend. Het stuk van Oberwiesenthal naar Niederschlag loopt vlak langs de grens met Tsjechoslowakije. Net als de Weisseritztalbahn, wordt de lijn sinds 1998 geëxploiteerd door de BVO Bahn GmbH. De maatschappij heet sinds 2007 de SDG Sächsische Dampfeisenbahngesellschaft mbH.

Afb. 7 (links) Het bolle ovale type van het traject Cranzahl - Oberwiesenthal met treinnummer 5475

Afb. 8 (rechts) Het plattere type van het traject Doberan - Arendsee (Mecklb), treinnummer 704

De afgebeelde locomotief (afb. 5) is nog relatief nieuw en werd in 1953 bij de „Karl Marx" fabriek in Babelsberg gebouwd. De maximum snelheid is 50 km/uur.

8 Mi. 2865-2866 Selketalbahn, Gernrode-Harzgerode/Hasselfelde

De Selketalbahn is de oudste smalspoorlijn in de Harz met een spoorbreedte van 1000 mm. In 1886 wordt de Gernrode-Harzgeroder Eisenbahngesellschaft gesticht en men kan meteen met de bouw beginnen. Binnen 10 maanden is het eerste stuk van Gernrode naar Mägdesprung klaar. Het grootste deel van het netwerk is in 1892 af. Er volgt alleen nog een verbinding naar de Harzquerbahn. In 1946 wordt op bevel van de Russische bezetter een groot deel van de lijn opgebroken en het materiaal gaat als herstelbetaling naar Rusland. In 1949 neemt de Deutsche Reichsbahn alles over en herstelt het grootste deel van het net. In 1993 wordt de Selketalbahn ondergebracht bij de Harzer Schmalspurbahnen GmbH (HSB).

De locomotief op afbeelding 6 stamt uit 1939 en is gebouwd bij de firma Krupp. De maximumsnelheid is 50 km/uur.

9 Bahnpoststempels

Met de smalspoorwegen werd ook post vervoerd. Dat niet alleen, maar de post werd ook gestempeld en gesorteerd in de trein. Dat gebeurde in zogeheten Bahnpostwagens. Aan de buitenkant was een opening waar men de post in kon gooien. De post werd dan door de postbeambte gestempeld. Voor deze rijdende postkantoren of

Afb. 6 Locomotief en rijtuig van de Selketalbahn

NOVIO - FAIR 2019 in Nijmegen
O.C. Huisman Sporthal - Dennenstraat 25 - 6543 JP Nijmegen

Openingstijden voor publiek*

Zaterdag 9 maart 2019 van 10:00u - 17:00u.

Zondag 10 maart 2019 van 10:00u - 16:00u.

* entree postzegelbeurs & tentoonstelling € 5,00 p.p. - vrij parkeren

postzegeltentoonstelling met grote postzegelhandelaren beurs

aanmelden kan nog t/m 1 januari 2019 via info@noviopost.nl of via info@filafair.nl

tevens op **zondag 10 maart 2019**

KNBF - Jo Toussainttoernooi

vrij entree - vrij parkeren

Samenwerking van filatelistenvereniging Noviopost & Stichting Hertogpost - Filafair...

Bahnpost waren speciale stempels beschikbaar. Boven in het stempel stond het traject en verder het woord Bahnpost, treinnummer met aanduiding Zug of Z. en de datum. De stempels hebben een ovale vorm.

In eerste instantie werden vanaf 1883 bolle ovale stempels door de post gebruikt. Dat was o.a. voor het traject Cranzahl - Oberwiesenthal (afb. 7). In 1906 begon men met de invoering van een platter type waarbij o.a. de datum met radertjes kon worden ingesteld i. p.v. met losse blokjes. We vinden dit type bijvoorbeeld op de lijn Bad Döberan - Arendsee (afb. 8). De stempels werden niet direct allemaal vervangen maar pas als het oude stempel versleten was. In 1918 was het oude type nog

in gebruik op de lijn Hainsberg - Kipsdorf (afb. 9). Ook op de Brockenbahn, de aftakking vanaf Drei Annen Hohne naar de top van de Brockenberg, reed een Bahnpostwagen mee (afb. 10). Omstreeks 1930 waren alle Bahnpoststempels van het oude type vervangen door het nieuwe. De Bahnpoststempels zijn op alle spoorlijnen uit dit artikel in gebruik geweest.

J. Mulder

Literatuur

Michel Briefmarken-Katalog Deutschland Pr-afdeling

Diverse nummers "Der Eisenbahn vacature

Motivsammler"

[https://de.wikipedia.org/wiki/Bahnpost_](https://de.wikipedia.org/wiki/Bahnpost_(Deutschland)#)

(Deutschland)#

Bestuur

Voorzitter:

A.F. Buitenhuis, Tolhuis 20-30,
6537 LW Nijmegen, tel. 024-3449032
voorzitter@noviopost.nl

Vice-Voorzitter en Coördinator

Activiteiten:

J.G. Op den Camp, Alte Bahn 20-B,
D47559 Kranenburg Dld),
tel. (0049) 2826 9168 43
jan.opdencamp@t-online.de

Secretaris:

drs. J.M.L.M. Bardoel, Schoutstr. 9
6525 XR Nijmegen, tel. 024-3561969
secretaris@noviopost.nl

Penningmeester:

vacature

wordt waargenomen door de voorzitter

IBAN: NL41 INGB 000 0575462 t.n.v.

Filatelistenvereniging NOVIOPOST

Administrateur (niet zijnde bestuurs-
lid):

T. Hoefnagel, Loeffenstraat 42
6576 DV Ooij, tel. 024-6631538
a.hoefnagel@upcmail.nl

Ledenwerving:

Mevr. Th.G. v. Hoogstraaten-v. Rijs-
wijk,
tel. 024-3550895

Hoofd Rondzendingen:

F. Wanders, Graafsestraat 6
5371 CX Ravenstein, tel. 0486-412383
Nederland@noviopost.nl

Afb. 9 (links) Laat gebruik van Bahnpoststempel Hainsberg - Kipsdorf uit 1918. Het nummer van de trein is 5305

Afb. 10 (rechts) Bahnpoststempel van treinnummer 33 van de Brockenbahn afgestempeld op 8-6-1906

363
J. Mulder
Hazeleger 218
5431 HT Cuijk

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

www.editoo.nl

Indien onbestelbaar retour: Tolhuis 35-17, 6537 NN Nijmegen

PARTNER IN
THE GLOBAL
PHILATELIC NETWORK

CORINPHILA

POSTZEGELS, MUNTEN EN PRENTBRIEFKAARTEN

BIJZONDERE OPBRENGSTEN SEPTEMBERVEILING 2018

€ 17.000
excl. opgeld

€ 8.000
excl. opgeld

€ 3.400
excl. opgeld

€ 3.200
excl. opgeld

€ 3.700
excl. opgeld

€ 4.800
excl. opgeld

€ 7.750
excl. opgeld

€ 6.000
excl. opgeld

€ 9.500
excl. opgeld

Historische vondst door Corinphila uit de collectie Stefan Drukker:
Ongeopende brief aan de vader van Anne Frank

CORINPHILA VEILINGEN BV
AMSTELVEEN - NEDERLAND
INFO@CORINPHILA.NL
TEL. + 31 - (0)20 - 624 97 40
WWW.CORINPHILA.NL

CORINPHILA AUCTIONEN AG
ZÜRICH - ZWITSERLAND
WWW.CORINPHILA.CH

Filatelistische partner

STOCKHOLMIA 2019
29 MAY - 2 JUNE

UW VERZAMELING IN DE BESTE HANDEN!

Geef UW verzameling de aandacht die zij verdient.

LEVER NU IN VOOR DE VOORJAARSVEILING 2019!

SLUITINGSDATUM: 15 DECEMBER 2018